

๕๕

เล่ห์ น ท ำ ง

จ อ ม ป ร ำ ช ญ์ (๕)

การได้ฟังพระสัทธรรมนั้นเป็นการยาก

เส้นทางจอมปราชญ์ (๔)

๔๓๐

การเกิดมาในสังสารวัฏของมนุษย์ทุกๆ คน เปรียบเหมือน การเดินทางไกลที่ท้อกันดาร และเต็มไปด้วยอุปสรรคขวากหนาม คือ ราคะ โทสะ โมหะ ทำให้เราไม่รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่ควร รู้ ควรเห็น การดำรงอยู่เช่นนั้นเป็นการยากที่จะทำให้เราอยู่อย่าง เป็นสุข และปลอดภัยจากภัยทุกชนิดในวัฏสงสาร ความไม่ ประมาทจึงเป็นเหมือนเกราะแก้ว คัมภีร์ของเราให้ดำเนินอยู่บน หนทางแห่งความถูกต้องดีงาม และการมีใจที่ฝึกฝนอบรมจน กระทั่งใสบริสุทธิ์หยุดนิ่งได้อย่างสมบูรณ์นั้นแหละ จึงจะทำให้ ชีวิตไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างปลอดภัย และมีชัยชนะ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“กิจฉั สทุมมุตฺตวนิ

การได้ฟังพระสัทธรรมนั้นเป็นการยาก”

ไม่ใช่ง่ายเลยที่ธรรมะอันบริสุทธิ์อันเป็นแสงสว่างของโลก มาบังเกิดขึ้น เพราะกว่าจะมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาบังเกิดขึ้น ได้สักหนึ่งพระองค์นั้น พระโพธิสัตว์แต่ละพระองค์ต้องสั่งสม บารมีกันอย่างยิ่งยวด เกิดแล้วเกิดอีกนับภพนับชาติไม่ถ้วน เป็นเวลาอย่างน้อยก็ ๒๐ อสงไขยกับแสนมหากัป จึงจะมีผู้ แสดงธรรมบังเกิดขึ้นในโลกสักคนหนึ่ง ซึ่งเป็นเวลายาวนานมาก การที่เราจะได้ฟังพระสัทธรรมจึงเป็นการยาก ดังนั้นเมื่อเรา

เส้นทางจอมปราชญ์ (๔)

๔๗๑

เป็นผู้มีโชคแล้ว ก็รักษาความเป็นผู้มีโชคนี้ไว้ให้ดีให้หมั่นฟังธรรม และประพฤติปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

*ต่อจากครั้งที่แล้ว หลังจากที่พระนาคเสนออกบวช และจำเรียนจนกระทั่งแตกฉานในปริยัติธรรมแล้ว แต่การปฏิบัติยังไม่สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปสู่ปฏิเวธ พระอาจารย์สมัยก่อน ท่านให้ความสำคัญกับปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธมาก เพราะจะทำให้ผู้นั้นเป็นที่พึ่งของมหาชน และยังเป็นที่พักพิงให้กับตัวเองอีกด้วย เมื่อพระธรรมรักขิตเถระเห็นนาคเสนภิกษุเรียนจบแล้ว จึงเอ่ยเตือนว่า “ท่านนาคเสน ตัวท่านเป็นเหมือนคนเลี้ยงโค แต่ไม่รู้จักรสของนมโคเลย แม้ท่านจะแตกฉานในพระไตรปิฎกสักแค่ไหน แต่ไม่รู้รสแห่งธรรมอันเกิดจากการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง การบวช ก็ยังไม่สมบูรณ์”

พระนาคเสนได้ฟังดังนั้น ท่านก็ได้คิด จึงตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมจนกระทั่งหยุดใจได้สนิทสมบูรณ์ เข้าถึงธรรมกาย-อรหัตเป็นพระอรหันต์ หมดสิ้นอาสวกิเลส นี่คือจุดเริ่มต้นของตำนานที่ยิ่งใหญ่ในทางพระพุทธศาสนา เพราะต่อไป ท่านได้ใช้ดวงปัญญาอันบริสุทธิ์ของท่านไปแก้ไขปัญหาของพระราชา ผู้มากด้วยทิวา

เส้นทางจอมปราชญ์ (๔)

๔๓๒

ส่วนพระยามิลินทนั้น เป็นผู้รักการสนทนาธรรมเป็นชีวิตจิตใจอยู่แล้ว กอปรกับตัวพระองค์เองก็เป็นผู้ที่มีปัญญา จึงเที่ยวถามปัญหากับสมณพราหมณ์ผู้มีชื่อเสียงในยุคนั้น จนเป็นที่เลื่องลือไปทั่วทุกสารทิศ พระองค์เที่ยวถามปัญหากับใครต่อใครจำนวนมาก มีอยู่วันหนึ่งทราบข่าวจากข้าราชการว่า มีพระมหาเถระชื่อว่า อายุपालะ อาศัยอยู่ในละแวกใกล้เคียง จึงดำริที่จะไปซักถามปัญหา เนื่องจากฟังมาว่า พระเถระเป็นผู้ทรงภูมิรู้ภูมิธรรม จึงตั้งใจเสด็จไปเป็นพิเศษ ออกจากพระราชวังเข้าไปสู่สำนักของพระอายุपालะ นมัสการท่านและเอ่ยถามทันทีว่า “การบรรพชาของพระคุณเจ้ามีอะไรเป็นประโยชน์สูงสุด”

พระเถระตอบพระราชาไปว่า “กิจของการบรรพชานี้จัดว่าเป็นธรรมจริยา และสมจริยา” พระราชาจึงตรัสถามต่อว่า “ถ้าเป็นฆราวาสผู้มีธรรมจาริสมจาริ ประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรม ประพฤติสม่ำเสมอเล่า จะมีคุณวิเศษหรือไม่” พระเถระตอบว่า “แม้เป็นฆราวาสเมื่อเป็นธรรมจาริสมจาริบุคคล ยินดีเลื่อมใสในพระรัตนตรัย สมาทานศีล และหมั่นเจริญภาวนาก็จัดว่าเป็นผู้ประพฤติให้เป็นประโยชน์ เมื่อสมัยพระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์ชีพอยู่ ก็ทรงแสดงธรรมโปรดมนุษย์และเทวาททั้งหลาย ให้บรรลुธรรมกันมากมายนับไม่ถ้วน”

เส้นทางจอมปราชญ์ (๔)

๔๓๓

เมื่อพระเถระตอบเช่นนี้ พระราชาตรัสต่อไปว่า “ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า ความเป็นคฤหัสถ์ และการบรรพชาของพระคุณเจ้าทั้งหลายก็เสมอกันนะซี ถ้าอย่างนั้น ภิกษุสงฆ์ที่ถือธุดงค์ต่างๆ ชะรอยว่าได้สร้างกรรมไว้แต่ปางก่อน กลุ่มที่ถือएका ฉันทมือนเดียวชาติก่อนคงเป็นโจรไปขโมยอาหารเขามา ครั้นชาตินี้ ผลกรรมดลจิตให้ฉันทนเดียว จะว่าไปแล้วการบรรพชาก็ไม่มีผลอะไร ศีลสังวรวินัยก็ไม่มีผล ส่วนกลุ่มที่ถือธุดงค์อยู่ในกลางแจ้ง เมื่อก่อนคงเป็นโจรปล้นทำลายบ้านเมืองเขา ทำให้เจ้าของต้องทรมานหาที่อยู่ไม่ได้ ผลอกุศลก็ดลใจให้ถืออัปภোগาลิกธุดงค์หาที่นั่งที่นอนไม่ได้ ธุดงค์คุณ และพรหมจรรย์ก็เป็นของสูญเปล่าละสิ

ส่วนท่านที่ถือธุดงค์เนลัชชิกังคะ นั่งอย่างเดียว ชาติก่อนคงจะเป็นโจร คอยดักปล้นชาวบ้านตามที่ต่างๆ พอจับเจ้าของได้ ก็ผูกมัดรัดมือไว้ แล้วเก็บเอาข้าวของโคกระบือไป ผลกรรมเลยทำให้ผูกพันกับเนลัชชิกธุดงค์ จะนอนลงไปก็ไม่ได้ นั่งก็แสนจะลำบาก โยมคิดดูแล้ว ธุดงค์นี้ไม่มีผล จะเป็นศีลก็ไม่ใช่ จะเป็นตะบะหรือพรหมจรรย์ก็ไม่ใช่ ไม่รู้ว่าเมื่อเป็นอย่างนี้ จะรักษาธุดงค์ไปทำไม ในเมื่อคฤหัสถ์ก็บรรลुरुธรรมได้ เป็นคฤหัสถ์ไม่ดีกว่าหรือพระคุณเจ้า”

เมื่อพระราชอาพุดจบ พระเถระท่านไม่อยากจะโต้ตอบกับพระราชอาอีก จึงนั่งนิ่งๆ ไม่ตอบอะไร พระราชาก็เลยตบมือเยาะเย้ย ประกาศทันทีว่า “ดูก่อนชาวประชาทั้งหลาย เราคิดว่าชมพูทวีปนี้ ไม่มีใครมีปัญญาที่จะเรียนรู้ธรรมะของพระพุทธองค์ หรือสามารถที่จะแก้ข้อสงสัยของเราได้” จริงๆ แล้วปัญหาที่พระยามิลินท์ถามนั้น ไม่ใช่พระเถระตอบไม่ได้ แต่ท่านไม่อยากจะให้พระราชอาได้บาป จึงนิ่งเสีย เพราะการไม่แก้ปัญหานั้นถือว่าเสื่อมเสียอะไร ฝ่ายพระราชอาเจ้าปัญญา ก็คิดที่จะถามปัญหากับพระภิกษุรูปอื่นๆ อีก จึงตรัสถามพวกข้าราชการบริพารว่า “ยังมีพระภิกษุรูปใดที่มีปัญญาอีกบ้าง”

อำมาตย์คนหนึ่ง ได้ยินเขาเล่าลือถึงความเก่งกาจของพระนาคเสนว่า เป็นผู้แตกฉานในพระธรรมวินัยยิ่งนัก จึงกราบทูลพระราชอาว่า “บัดนี้ ยังมีพระภิกษุหนุ่มอยู่รูปหนึ่ง พระเจ้าข้า ท่านแตกฉานในพระไตรปิฎก มีนามว่า พระนาคเสน” เพียงได้สดับคำว่า นาคเสนเท่านั้น พระราชอาถึงกับเกิดอาการขนพองสยองเกล้า กลัวยุทธเดชของท่าน แต่ด้วยความที่จิตใจเป็นผู้ใฝ่รู้ใคร่ศึกษา อยากจะสนทนารวมกับบัณฑิต จึงสั่งอำมาตย์ว่า “อย่าช้าเลย พวกเจ้าทั้งหลายจงไปนิมนต์ท่านให้เข้ามาในราชฐานทีเถิด” ราชวัลลภก็กระวีกระวาดไปอาราธนาพระนาคเสนมา

เส้นทางจอมปราชญ์ (๔)

๔๓๕

พระนาคเสนได้ฟังคำนิมนต์ ก็ตอบว่า “ดูก่อนท่านทูต ท่านจงกลับไปทูลพระราชาเถิดว่า อาตมาขอเชิญพระองค์เสด็จมายังสำนักของอาตมา” ทูตได้ฟังดังนั้นก็กลับไปทูลพระราชาตามคำของพระเถระ พระเถระท่านไม่หวั่นเกรงในกิตติศัพท์ความเป็นผู้มีปัญญาของพระราชา ผู้รู้จริงและรู้แจ้งนี้ ไม่มีอะไรจะต้องหวาดหวั่น เพราะท่านรู้แจ้งเห็นจริง ทั้งนิพพาน ภพสาม โลกกันต์ ฉะนั้นเรื่องราวในโลกหรือเรื่องนอกโลกท่านรู้เห็นหมด ทำให้ไม่จำเป็นต้องหวาดหวั่นอะไร

พอราชทูตกลับมาถวายรายงาน บ่ายนั้นพระองค์ก็เสด็จขึ้นราชรถมุ่งตรงต่อสำนักของพระนาคเสนทันที ไปถึงก็ลงจากราชรถแล้วดำเนินไป ขณะนั้นเป็นเวลา que พระภิกษุสงฆ์กำลังประชุมกันอยู่ ทำให้มองไม่ออกว่าองค์ไหนคือพระนาคเสน จึงตรัสถามอำมาตย์ เมื่อทราบว่าเป็นภิกษุผู้นั่งอยู่ท่ามกลางคณะสงฆ์คือพระนาคเสน พอได้เห็นแค่นั้นก็หวาดหวั่นในพระทัยเหมือนกวางเห็นเสือ เหมือนหมูเหื้อเห็นพระยาสิทธิ์ เพราะท่านทั้งสองเคยเกิดเป็นอาจารย์ลูกศิษย์กันมาก่อน

พระยามิลินท์เดินเข้าไปใกล้พระนาคเสน นมัสการท่าน ทรงทำปฏิสันถาร ทักทายปราศรัยกันพอสมควร พระยามิลินท์จึงเอ่ยก่อนว่า “ข้าแต่พระนาคเสนผู้เจริญ โยมนี้ปรารภจะเจรจากับพระคุณเจ้า” พระนาคเสนจึงกล่าวว่า “มหาบพิตร

๔๓๖

ผู้ประเสริฐ พระองค์เจรจาไปเกิด อาตมภาพปรารถนาจะฟัง” พระยามิลินท์จึงมีดำรัสว่า “ข้าพเจ้าเจรจาแล้ว พระคุณเจ้าฟังเอาเถิด” พระนาคเสนก็ตอบว่า “อาตมภาพก็ฟังแล้ว” พระราชาตรัสถามว่า “พระคุณเจ้าฟังแล้ว ได้ยินว่าอย่างไร” “ได้ยินคำที่มหาบพิตรเจรจาแล้วนั้นแหละ” พระยามิลินท์จึงตรัสว่า “ข้าพเจ้าจะถามพระคุณเจ้า” “เชิญถามเถิด” “ข้าพเจ้าถามแล้ว” “อาตมภาพวิสัยจนแล้ว” “ท่านวิสัยจนว่าอย่างไร” “มหาบพิตรถามอาตมภาพว่าอย่างไรเล่า” เมื่อพระเถระตอบอย่างนี้ประชาชนก็ให้สาธุการแก่พระเถระ เพราะท่านมีปฏิภาณเป็นเลิศ นี่เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของปัญหา ยังมีปัญหาน่ารู้ที่น่าสนใจอีกมาก ที่หลวงพ่อก็คือโอกาสนำมาเล่าสู่กันฟังในโอกาสต่อไป

จะเห็นได้ว่า ผู้มีปัญญาที่แท้จริง เมื่อเกิดคำถามก็ยอมแสวงหาผู้รู้ อยากฟังถ้อยคำของบัณฑิต เพราะหวั่นข้อธรรมแม้บทเดียวก็มีค่ามหาศาล เพราะคำนั้นคือแสงสว่างแห่งปัญญา การฟังถ้อยคำที่เป็นอรรถเป็นธรรมเช่นนี้ มิใช่เกิดขึ้นได้ง่าย ดังนั้นเราทั้งหลายควรหาโอกาสหมั่นฟังธรรมทุกๆ วัน จะได้มีดวงปัญญาสว่างไสว มีธรรมะเป็นอาภรณ์ แล้วจะได้ทำหน้าที่เป็นยอดกัลยาณมิตร ผู้นำความสว่างไสวไปจุดประกายในดวงใจชาวโลกได้อย่างองอาจ อีกทั้งจะเป็นพลวปัจจัยให้ได้เข้าถึงพระธรรมกายกันอย่างง่ายดาย